

Sveriges riksdag
Justitiekommittén
100 12 Stockholm

Yttrande över justitiekommitténs promemoria Tidsgräns för häktning av barn

(Utskottets dnr 890-2020/21)

Den sakliga skillnaden i utskottets förslag i förhållande till regeringens proposition är att förslaget om en tidsgräns för hur länge en vuxen misstänkt ska få vara frihetsberövad som häktad slopats. Utskottet avser nu i stället att uppmana regeringen att ta fram ett nytt förslag i frågan.

JO hade tidigare, tillsammans med en klar majoritet av remissinstanserna, tillstyrkt det förslag om en sexmånadersgräns som den bakomliggande utredningen lagt fram och som i denna del överensstämde med propositionens förslag.

I mitt remissvar över utskottets promemoria Förlängning av föreslagna tidsgränser för häktning, som remitterades i juni 2020, uttalade jag som min utgångspunkt att tidsgränsen bör vara så kort som möjligt utan att förutsättningarna för brottsutredningen eller lagföringen försämrades på ett väsentligt sätt. Mot bakgrund av den handlingsdirigerande effekt som tidsgränser ofta får och den återkommande internationella kritik som Sverige fått om långa häktningstider förordade jag den i propositionen föreslagna tidsgränsen före den av utskottet föreslagna niomånadersfristen. (Se JO:s dnr 72-2020.)

Utskottet anser alltså att en tidsgräns för vuxna på sex månader inte är acceptabel och anser att en större hänsyn bör tas till den pågående brottsutvecklingen.

Utskottet ser också en risk med att den i propositionen föreslagna ventilen kommer att tillämpas alltför restriktivt. I förhållande till den tidigare remitterade promemorian har underlaget kompletterats med statistiska uppgifter över häktningar som avslutades 2019.

Jag har för egen del svårt att i den nu remitterade promemorian identifiera några egentliga sakliga skäl till varför den av regeringen föreslagna huvudregeln inte kan godtas. Det statistiska materialet kan inte anses utgöra något särskilt tungt sakligt argument till ledning för vilken frist som bör finnas i lagen. Risken för en alltför

restriktiv tillämpningen av den föreslagna ventilen bör enligt min mening inte överdrivas.

Som utskottet nämner syftade regeringens förslag bl.a. till att begränsa de skadeverkningar som långvariga häktningar och omfattande restriktionsanvändning medför och som Sverige fått återkommande internationell kritik för. Jag beklagar därför att utskottet väljer att i nuläget inte gå vidare med regeringens förslag.

I mitt förra remissvar tog jag också upp att den av utskottet föreslagna niomånadersfristen riskerade att medföra ett incitament för äldre kriminella att i ökad utsträckning utnyttja och förmå personer under 18 år att begå brott. Utskottet önskar att remissinstanserna gör en bedömning i det avseendet med anledning av att regeringens förslag om en sexmånadersgräns för vuxna inte läggs till grund för lagstiftning.

Jag kan inte se annat än att risken för att barn utnyttjas för kriminalitet blir än mer påtaglig med det förslag som utskottet nu lämnar. Det här är en viktig fråga som förtjänar en mer grundlig genomgång än vad som torde vara möjligt inom ramen för detta remissförfarande. Det är dock angeläget att det införs en tidsgräns för häktning av personer under 18 år och jag är därför positiv till att förslaget i den delen blir lag, även utan en tidsgräns för vuxna. Den frågeställning som jag pekat på bör emellertid bli föremål för fortsatta överväganden, förslagsvis inom ramen för de överväganden som utskottet avser att ge regeringen i uppdrag att göra i fråga om hur länge en vuxen misstänkt ska få vara frihetsberövad som häktad.

Jag har inga synpunkter i och för sig på den lagtekniska lösningen i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. När det gäller utskottets lagförslag i avsnitt 1.1 torde ytterligare ändringar av regeringens proposition krävas om utskottet avser att inte gå vidare med förslaget om en tidsgräns för vuxna.

Inför upprättandet av detta yttrande har jag samrått med justitieombudsmannen Katarina Pålsson som har tillsyn över de allmänna domstolarna och Kriminalvården.